

Componist Terry Riley speelt op Sound Check Live Het belang van herhaling

MARINUS DE RUITER

foto: Ruud Jonkers

Dit jaar wordt componist Terry Riley zeventig. Dat wordt over de hele wereld gevierd, van Noorwegen tot zijn geboortegrond Californië. Hoewel zijn naam buiten de muziekwereld relatief onbekend is, is Riley als pionier van de minimalistische muziek een legende. Vanavond geeft hij een concert op het IFFR, samen met de filmmaker Jem Cohen. De feiten op een rij.

1. Terry Riley is een van de meest revolutionaire componisten van na de oorlog.

Minimalistische composities zijn gebaseerd op zich herhalende patronen, constante ritmes en eenvoudige toonladders, waarmee op subtiele wijze wordt gevarieerd. De stroming heeft zijn wortels in de niet-westerse muziek en de vooruitstrevende compositietechnieken van John Cage. Verschillende muziekstromingen zijn schatplichtig aan de minimale muziek, van progressieve rock tot ambient en dance.

In 1965 verscheen de eerste opname van Terry Riley's *In C*, een compositie die het begin markeerde van het tijdperk van de *minimal music*. 'De meeste mensen kennen mij van *In C* of van mijn

andere plaat uit die tijd, *Rainbow in Curved Air*. Ik werkte toen veel met het echo-effect, dat de structuur van mijn muziek bepaalde. Nu gebruik ik dat niet meer, maar in mijn composities is herhaling nog altijd van belang. Ongeveer 90 procent van mijn muziek wordt bepaald door prominente cyclische patronen.'

2. Van collega's als Philip Glass en Steve Reich tot rockgroepen en componisten van soundtracks: allemaal zijn ze door Riley geïnspireerd.

Uit de filmmuziek van bijvoorbeeld Philip Glass of Tangerine Dream wordt Riley's invloed meteen duidelijk. Riley haalt op zijn beurt weer inspiratie uit de wereld van de cinema. 'Vooral in de jaren zestig werd ik erg beïnvloed door film. De werken van Alain Robe-Grillet, zoals *L'IMMORTELLE*, hebben me diep geraakt.' Hoewel Riley enkele soundtracks voor speelfilms produceerde, is hij over het algemeen niet erg gelukkig met de manier waarop filmmakers met zijn muziek omgaan. 'In het verleden bood ik muziek aan die ik als basis voor de film gemaakt had. Het ging meestal om stukken die een sfeer suggereerden, en die de makers dan op hun eigen manier in de film konden monteren. Soms

leverde dat goede resultaten op. Maar de perfecte speelfilm om muziek voor te maken, heb ik niet gevonden. Hopelijk gaat dat nog eens gebeuren'.

3. In de jaren zestig hield Riley regelmatig harmoniumconcerten die de hele nacht doorgingen, als voorlopers van de huidige raves en dance-feesten.

De composities van Terry Riley geven de uitvoerende artiest de vrijheid om het tempo te bepalen en om stukken te herhalen. Riley gebruikte in de jaren zestig vaak elektronische instrumenten en effecten als synthesizers, echo-apparaten en tape-records. In de loop der jaren heeft hij voor steeds meer instrumenten gecomponeerd. 'Laatst heb ik een nieuw stuk gemaakt voor het Kronos Quartet in combinatie met een Chinese luit, een pipa. En eind 2004 ben ik begonnen met componeren voor een geprepareerde piano. Het gaat om een vleugel, waarbij ik kleine boutjes tussen de snaren heb gezet. Die zorgen ervoor dat een snaar meer dan één klank geeft. Met deze piano werk ik aan een serie liederen op gedichten van de Amerikaanse *beat-poet* Michael McClure, onder de titel *Beat Sutras*. Tijdens mijn optreden van vanavond zal ik deze piano gebruiken'.

4. Riley heeft samengewerkt met een enorm scala aan musici, van rockmuzikanten als John Cale tot klassieke ensembles en Indiase raga-muzikanten.

Naast de vele muzikanten heeft Riley samengewerkt met een aantal filmmakers dat zijn werk goed lijkt te begrijpen, zoals cult-filmer Bruce Conner. Vanavond treedt Riley samen op met Jem Cohen uit New York, een andere onafhankelijke regisseur van voornamelijk korte films. 'We hebben elkaar ontmoet in Austin tijdens het Cinematexas Festival. De directeur, Ralph McKay, heeft ons aan elkaar voorgesteld omdat hij ons goed bij elkaar vond passen. Ik hou ervan om te werken met mensen die een andere invalshoek kiezen dan ik. Dan kun je iets ongebruikelijks creëren en meer kanten van jezelf laten zien.'

5. Dit is de tweede keer dat Terry Riley samenwerkt met Jem Cohen.

'De muziek van vanavond is opgebouwd uit korte composities, afkomstig uit de serie *Blessings, Omens, Spells and Mojos*. Jem zal hier passende beelden bij uitkiezen. Ik weet nog niet precies wat ik kan verwachten, maar de vorige keer waren het beelden die hij zelf had gemaakt van treinen en van vredesdemonstraties in de VS. Hij speelt de films op verschillende snelheden af op meerdere projectoren. We volgen elkaars verrichtingen op het podium en kunnen zo op elkaar inspelen. Het optreden heeft het karakter van een nachtwake, zoals in kerken plaatsvindt. Het is bedoeld voor de slachtoffers van de oorlog in Irak.' In het middengedeelte worden de namen voorgelezen van gestorven Amerikaanse en Britse soldaten.

De feiten zijn, op nummer 5 na, afkomstig uit de *All Music Guide*: www.allmusic.com

EXPLODING CINEMA

Sound Check Live

Terry Riley en Jem Cohen

vr 4-2, 23:00, Lantaren 1

Het optreden van Terry Riley en Jem Cohen maakt deel uit van het programma *Exploding Cinema: Sound Check*, waarin film, geluid en kunst elkaar overlappen, versterken en in elkaar overlopen. Vandaag, zaterdag en na het festival zijn nog verschillende onderdelen van *Sound Check* te bezoeken. Allereerst zijn er de verschillende series korte films in Lantaren 2. Filmmakers, muzikanten en kunstenaars dragen bij aan deze verzamelprogramma's, genaamd LISTEN (vr 4-2, 10:15, za 5-2, 15:15), WORD OF MOUTH (vr 4-2, 15:45), BALLET

ELECTRONIQUE (vr 4-2, 18:00), OFF THE RECORD (za 5-2, 17:45), RHAPSODY IN BLACK & WHITE (za 5-2, 20:15), NATURE CALLS (za 5-2, 22:45).

In de galerie RAM Foundation kunt u tot en met zondag terecht voor de installatie *Sound MODULATED LIGHT #1* van Edwin van der Heide, waarbij lampen aangestuurd worden door verschillende elektronisch gegenereerde golven, die hoorbaar gemaakt kunnen worden met kleine draagbare ontvangers.

In V2 heeft de Spaanse kunstenaar Javier Pérez Aranda onder de noe-

mer *Science Friction* zowel concreet als virtueel restmateriaal verzameld wat afkomstig is van computers. Het bouwwerk is eveneens tot en met zondag te zien.

Ook tot en met zondag in TENT.: de *dvdrome*, een kleine zaal met verschillende monitoren. Hierop is een selectie muziek-dvd's te bekijken die recentelijk zijn uitgebracht bij onafhankelijke labels. Het programma omvat tot de verbeelding sprekende titels als *BEAST PEOPLE*, *HAIR POLICE*, *DAY TRIP MARYANNE* en *HONDENKOEKJESFABRIEK*.

Ten slotte kunt u tot en met 27 februari terecht op de tentoonstelling *Murmur* in TENT. waar installaties en kunstwerken worden getoond die geluid als onderwerp hebben, zowel de hoorbare als de onhoorbare variant. Zo toont Baudouin Oosterlyncx plekken in Europa waar hij stilte heeft ervaren en maakte Thierry Madiot een installatie waarin het publiek een zogenaamde geluidsmassage kan ondergaan. Verder zijn er werken van onder meer Valie Export, Tony Cokes en Jonathan Monk.